

آسیب شناسی عملکرد نظام بانکی در تطبیق با اقتصاد مقاومتی

محمدجواد ابروانی، مجید لطفی قهرود

دانشکده مدیریت، mhd@iravany.com

خ طالقانی، ساختمان مرکزی بانک ملت، majidlotfi@gmail.com

بهار 1393

چکیده

طی سالهای پس از انقلابکشور ما تحولات سیاسی گسترده ای را تجربه کرده و از ابتدای انقلاب اسلامی در تقابل با تحریم های ظالمانه کشورهای سلطه جو قرار دارد. با توجه به مشکلاتی در این راستا برای کشور ایجا شده است، مقام معظم رهبری در سال 1392 سیاست های کلی اقتصاد مقاومتی را ابلاغ فرمودند. در این ابلاغ که شامل 24 بند می باشد، به موارد مهمی در خصوص روش های مقابله با تحریم ها اشاره شده است. با توجه به اینکه بخش عمده ای از بندهای سیاست های ابلاغی، مرتبط با نظام بانکی کشور می باشد، در این مقاله تلاش شده است تا ضمن بررسی مشکلات موجود در نظام بانکی در تحقق اهداف سیاستهای اقتصاد مقاومتی، راهکارهایی جهت دستیابی به این اهداف ارائه گردد.

واژه های کلیدی: اقتصاد مقاومتی، نظام بانکی، تحریم

مقدمه

اقتصاد مقاومتی روشی برای مقابله با تحریم ها علیه یک منطقه یا کشور تحریم شده می باشد. در واقع اقتصاد مقاومتی به معنی تشخیص حوزه های فشار و متعاقباً تلاش برای کنترل و بی اثر کردن آن تاثیرها و در شرایط آرمانی تبدیل چنین فشارهایی به فرصت است. هدف از اقتصاد مقاومتی، استفاده از توان داخلی و مقاومت در مقابل تحریم ها با ایجاد کمترین بحران است. اصطلاح اقتصاد مقاومتی نخستین بار پس از محاصره غزه در سال 2005، امکان صادرات و در نتیجه کشت بسیاری از محصولات کشاورزی از جمله توت فرنگی را کاهش داده بود، استفاده شد و ضوابط و معیارهای حاکم بر مفهوم اقتصاد مقاومتی شناسایی شد. اقتصاد آسیب پذیر یا شکننده که نقطه مقابل اقتصاد مقاومتی به شمار می رود، مفهومی است که حدود یک دهه از ظهور آن در ادبیات اقتصادی می گذرد و در واقع چند سال پس از تجربه بحران مالی شرق آسیا در سال 1997 مورد توجه قرار گرفته است. بحرانی که مولود خطای راهبردی وابسته کردن بازارهای مالی به سرمایه گذاران خارجی بود و به سقوط چندساله اقتصادهایی منجر شد که در جهان به عنوان معجزه آسیایی شناخته می شدند. پس از ابلاغ سیاستهای اقتصاد مقاومتی از سوی مقام معظم رهبری، جهت گیری های کلی در همه بخشها مشخص گردید. می توان گفت نظام بانکی کشور، با توجه به بندهای مرتبط در این سیاستها در قلب دستیابی به اهداف این سیاستها قرار دارد. می توان گفت بندهای 1، 2، 3، 6، 7، 9، 10، 16، 19، 20، 21 بطور مستقیم و

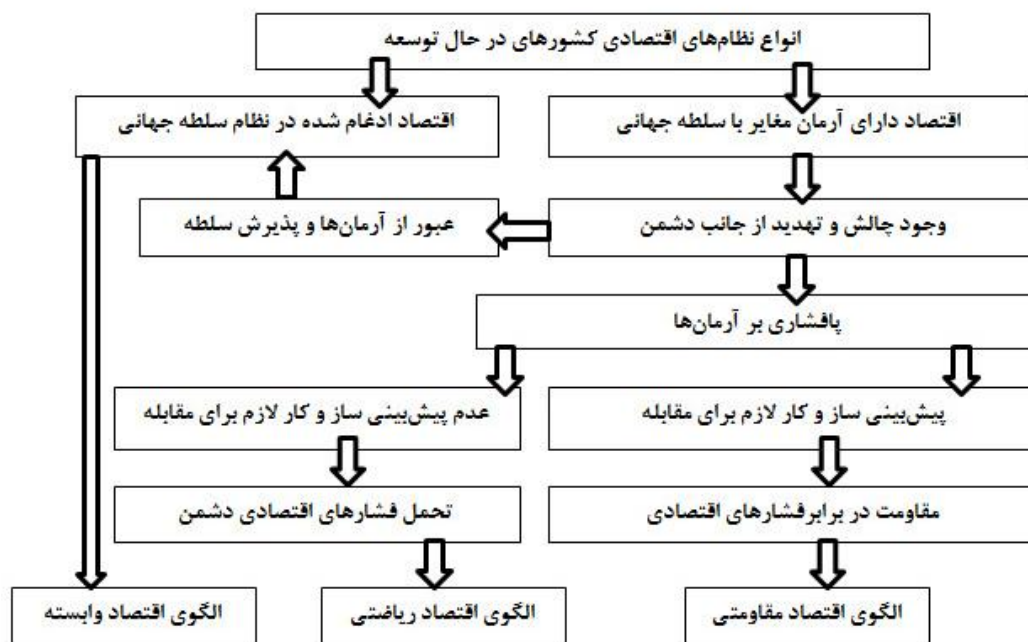
سایر بندها نیز بصورت غیرمستقیم در ارتباط با نظام بانکی کشور می باشد. لذا ضروری است تا نظام پولی و بانکی کشور نیز همراستا با سایر بخشها تلاش مضاعفی را جهت دستیابی به این اهداف بعمل آورد.

ادبیات اقتصاد مقاومتی

جمهوری اسلامی ایران از سالهای آغازین پس از انقلاب اسلامی علیرغم همه مشکلات و کاستی ها توانسته است در مقابل مشکلات ایستادگی نموده و توطئه ها را خنثی کند. اهمیت اقتصاد مقاومتی از آنجا ناشی می شود که هجمه دشمنان انقلاب اسلامی برای متوقف کردن روند پیشرفت انقلاب در سالهای اخیر بیش از هر زمان دیگری بر عرصه اقتصاد تمرکز یافته است. اهداف فشار اقتصادی بوجود آمده را می توان در موارد زیر خلاصه کرد:

- 1- کند نمودن روند پیشرفت کشور
- 2- دشوار ساختن زندگی اقتصادی مردم و کاهش اعتماد و دل بستگی به نظام
- 3- تضعیف نظام و در نهایت فروپاشی آن

با توجه به ضربه وارد کردن به نظام اقتصادی هر کشوری می تواند، باعث ایجاد مشکلات عدیده در آن کشور گردد، دشمنان نظام در پی این هدف می باشند. بطور کلی می توان نظام اقتصادی کشورهای در حال توسعه را در یک تقسیم بندی کلی به شکل زیر نشان داد:

براساس این شکل، آنچه که اجرای الگوی اقتصاد مقاومتی را برای کشورها به ارمغان می آورد، مقاومت در برابر فشارهای اقتصادی وارد شده از سوی نظام‌های سلطه‌گر است. در ادبیات جهانی اصطلاح اقتصاد مقاومتی دیده نمی‌شود و بیشتر از اصطلاح تاب‌آوری اقتصادی استفاده شده است. تاب‌آوری اقتصادی به دو مفهوم می‌تواند به کار رود: اول توانایی اقتصاد برای رهایی سریع از شوک‌های اقتصادی تخریب‌کننده خارجی و دوم توانایی اقتصاد برای ایستادگی در برابر اثرات این شوک‌ها. برای ایجاد یک اقتصاد تاب‌آور لازم است که یک کشور بتواند آسیب‌پذیری‌های ذاتی خود را کاهش دهد و از طرف دیگر از طریق اتخاذ سیاست‌های اقتصادی، انعطاف‌پذیری شایسته را در برابر بحران‌ها و فشارهای خارجی ایجاد کند. تاب‌آوری اقتصادی نمی‌تواند تبلور کامل تحقق الگوی اقتصاد مقاومتی باشد بلکه افزایش تاب‌آوری اقتصادی به تحقق الگوی اقتصاد مقاومتی کمک می‌نماید.

به طور کلی، مراحل پیاده‌سازی و تحقق الگوی «اقتصاد مقاومتی»، شامل موارد زیر است:

1. گام توانمندسازی درونی اقتصاد مقاومتی (سطح زیرین)
 2. گام پایدارسازی اقتصاد مقاومتی (سطح میانی)
 3. گام الهام‌بخشی جهانی اقتصاد مقاومتی (سطح زیرین)
- در نتیجه اجرای گام‌های فوق، نتایج جدول زیر، محقق خواهند گردید.

عدالت اقتصادی	گام توانمندسازی درونی اقتصاد ملی	سطح زیرین
سلامت اقتصادی		
امنیت اقتصادی		
خوداتکایی استراتژیک	گام پایدارسازی ذاتی اقتصاد ملی	سطح میانی
اقتصاد مردمی		
تاب آوری اقتصادی		
تولید دانش بنیان	گام ایجاد شرایط الهام بخشی اقتصاد ملی	سطح زیرین
رشد پویا		
نفوذ اقتصادی		

نگاه آسیب‌شناسانه به وضعیت اقتصاد ایران از منظر گام‌های تحقق و پیاده‌سازی اقتصاد مقاومتی، تصویر درستی از مشکلات را آشکار خواهد کرد. در سطح زیرین، چالش‌های ثبات و امنیت اقتصادی از قبیل ضعف در امنیت اقتصادی و سرمایه‌گذاری، رکود تورمی، ناطمینانی، ناهماهنگی و بی‌ثباتی سیاستی و ضعف در مدیریت واردات فضای فعالیت اقتصادی را مشوش و غیرقابل اتکا خواهند ساخت. همچنین در این سطح چالش‌های عدالت و سلامت اقتصادی مانند شرایط نامطلوب درآمد- هزینه خانوار، ناکارآمدی نظام مالیاتی، ناکارآمدی نظام بیمه‌ای و تأمین اجتماعی، رواج اقتصاد غیررسمی و مفاسد مالی و اقتصادی، ساخت درونی اقتصاد ملی را با مشکل روبرو کرده است.

در سطح میانی، چالش‌هایی همچون وابستگی اقتصاد و بودجه عمومی به نفت، وابستگی الگوی مصرف به خارج، وابستگی تولید به خارج، ضعف در دیپلماسی اقتصادی، دولتی بودن اقتصاد و ضعف نهادهای اجتماعی و مردمی، مجموعاً آسیب‌پذیری اقتصاد ملی را موجب گردیده است. در سطح زیرین، چالش‌هایی نظیر رقابت‌پذیری اندک تولید، بهره‌وری نامطلوب عوامل تولید، وجود شکاف سرمایه انسانی دانشگاه و نیاز صنعت، وجود شکاف دانش فنی با جهان، ناکارآمدی نهاد بازار و بخش خصوصی، ضعف اقتصاد دانش‌بنیان، ضعف ظرفیت‌سازی در بخش نفت، فضای نامناسب کسب و کار، عدم توسعه بازارهای مالی و عدم کارایی نظام بانکی، مجموعاً موجب عملکرد ضعیف رشد اقتصاد ملی شده است. اما آنچه که می‌تواند مسیر عبور از چالش‌های مذکور را هموار نموده و موجب گام برداشتن در جهت رفع آنها و در نتیجه توانمندسازی، پایدارسازی و رشد اقتصاد ملی، گردد؛ سیاست‌های اقتصاد مقاومتی است که نقشه راه رسیدن به اقتصاد مقاومتی را مشخص می‌کند.

بطور کلی نقاط اصلی ضعف کشور شامل موارد ذیل می‌باشد:

- 1- وابستگی کشور به کالاهای حیاتی و استراتژیک
- 2- وابستگی به دانش و فناوری کشورهای غربی
- 3- اتکا و وابسته شدن به ساختارهای متمرکز بین‌المللی و جهانی
- 4- وابسته شدن درآمد کشور به صادرات نفت
- 5- فقدان مهندسی در تعاملات اقتصادی
- 6- آسیب‌های درونی سیستم‌های اقتصادی

اقتصاد مقاومتی در ایران

در ایران نیز پس از تشدید تحریم ها در سالهای اخیر، واژه اقتصاد مقاومتی در ادبیات اقتصادی کشور رایج گردید که هدف آن، استفاده از توان داخلی و مقاومت در مقابل تحریم ها با ایجاد کمترین بحران است. اقتصاد مقاومتی در واقع تاکید بر راهبردهایی است که تولید ثروت ملی در داخل را هموار کرده و بدون اتکا بر درآمدهای نفتی به دنبال ایجاد خودکفایی در بخش های مختلف اقتصادی است. در واقع اقتصاد مقاومتی را باید یک نظریه شاخص اقتصادی به حساب آورد که ریشه در عمل دارد و در صورتی محقق می شود که مشارکت همه آحاد ملت و دولت در عرصه های مختلف به ویژه جهاد اقتصادی به ظهور برسد. در تاریخ اقتصادی ایران ثبت است که رهبر معظم انقلاب از سال ها پیش، اقتصاد مقاومتی را مطرح کرده و بر ضرورت بازبینی در نظام های کنونی تاکید کرده بودند. همچنین خودداری از خام فروشی نفت و حرکت به سمت اقتصاد غیرنفتی، استفاده حداکثری از کالاهای داخلی و نهرواسیدن از تحریم های اقتصادی نیز از دیگر نکاتی است که سال ها پیش از آغاز تحریم نفتی، از سوی مقام معظم رهبری مورد تاکید قرار گرفته بود. طرح نظریه اقتصاد مقاومتی از سوی رهبر معظم انقلاب اسلامی، نقشه راه روشنی را برای تلاشگران این عرصه مشخص کرده و تدبیر و دوراندیشی همراه با تلاش مضاعف و همگانی برای اجرای آن ضروری است. تاکید بر عدم مصرف گرایی کالاهای خارجی، افزایش شاخص های اقتصادی با تکیه بر دانش بومی، ایجاد اشتغال و رونق اقتصادی به مدد کار و سرمایه ایرانی، شناسایی نقاط ضعف و قوت بدنه اقتصاد و از همه مهم تر تلاش در مسیر ترسیم شده توسط سند چشم انداز توسعه کشور از جمله شاخص های کلیدی است که در اجرای طرح اقتصاد مقاومتی باید به کار گرفته شود.

در ابلاغ مقام معظم رهبری فائق آمدن بر همه مشکلات، به شکست و عقب نشینی وادار کردن دشمن، حفظ دستاوردهای کشور در زمینه های مختلف و تداوم پیشرفت و تحقق آرمان ها و اصول قانون اساسی و سند چشم انداز بیست ساله و تحقق اقتصاد متکی به دانش و فناوری، عدالت بنیان، درونزا و برون گرا، پویا و پیشرو در شرایط پرمخاطره جهانی و عینیت بخشیدن به الگویی الهام بخش از نظام اقتصادی اسلام را به عنوان هدف اقتصاد مقاومتی متذکر شده اند.

ده مولفه و ویژگی مهم الگوی اقتصاد مقاومتی شامل موارد ذیل می باشد:

1. ایجاد تحرک و پویایی و بهبود شاخص های کلان اقتصاد کشور

یکی مسئله ای ایجاد تحرک و پویایی در اقتصاد کشور و بهبود شاخص های کلان است؛ از قبیل رشد اقتصادی، از قبیل تولید ملی، از قبیل اشتغال، کاهش تورم، افزایش بهره وری، رفاه عمومی. در تأمین این سیاست ها، تحرکی در اقتصاد کشور و بهبودی در این شاخصها در نظر گرفته شده؛ و از همه ای این شاخص ها مهم تر، شاخص کلیدی و مهم عدالت اجتماعی است.

2. توانایی مقاومت در برابر عوامل تهدید زا

برخی از عوارض مؤثر بر اقتصاد کشورها تکانه های اقتصادی دنیا است که پیش می آید. پس یک عامل برای تأثیرگذاری بر روی اقتصادها همین تکانه های گوناگون اقتصادی دنیا است که سرریز میشود به کشورها، یک عامل بلاهای طبیعی است که پیش می آید و یک عامل هم تکانه های تخصصی است؛ مثل تحریم ها و امثال تحریم ها.

3. تکیه بر ظرفیتهای داخلی

چه ظرفیتهای علمی، چه انسانی، چه طبیعی، چه مالی، چه جغرافیایی و اقلیمی. ما ظرفیتهای مهمی داریم؛ یعنی در این سیاست های اقتصاد مقاومتی تکیه ای اصلی بر روی ظرفیتهای داخلی است.

4. رویکرد جهادی

یک همت جهادی لازم است، تحرک جهادی و مدیریت جهادی برای این کارها لازم است. باید حرکتی که می شود، هم علمی باشد، هم پر قدرت باشد، هم با برنامه باشد، و هم مجاهدانه باشد.

5. مردم محوری

سیاست های اصل 44 را که ما تصویب کردیم و ابلاغ کردیم، برای همین بود؛ البته حق آن چنان که باید و شاید ادا نشد. این قدر عناصر آماده ای به کار، یا دارای مهارت، یا دارای ابتکار، یا دارای دانش، یا دارای سرمایه در کشور هستند که اینها تشنه ای کارند؛ دولت بایستی برای حضور اینها زمینه سازی کند، اینها را راهنمایی کند که کجاها می توانند توان خودشان را به کار ببندند، از آنها حمایت بکند؛ مسئولیت عمده ای دولت این است.

6. امنیت اقلام راهبردی و اساسی

در درجه ای اول غذا و دارو. باید تولید داخلی کشور طوری شکل بگیرد که کشور در هیچ شرایطی، در زمینه ای تغذیه و در زمینه ای دارو دچار مشکل نشود.

7. کاهش وابستگی به نفت

ما نمی‌گوییم از نفت استفاده نشود، بلکه) تکیه‌ی ما بر استفاده حداقلی از فروش نفت خام است؛ نفت را میتوان به صورت فرآورده در اختیار گذاشت که در این سیاست‌ها دیده شده.

8. اصلاح الگوی مصرف

موضوع هشتم، مسئله‌ی اصلاح الگوی مصرف است؛ مسئله‌ی صرفه‌جویی، پرهیز از ریخت و پاش، پرهیز از اسراف، پرهیز از هزینه‌گردهای زائد. البته در این زمینه خطاب اول من متوجه به مسئولان است؛ ما به هیچ وجه به مردم نمی‌گوییم ریاضت (بکشند) ما می‌گوییم ریخت و پاش نباشد؛ مصرف کردن یک حرف است، بد مصرف کردن یک حرف دیگر است.

9. فسادستیزی

ما اگر می‌خواهیم مردم در صحنه‌ی اقتصاد باشند، باید صحنه‌ی اقتصادی امنیت داشته باشد؛ اگر امنیت را می‌خواهیم، بایستی دست مفسد و سوءاستفاده‌چی و دورزننده‌ی قانون و شکننده‌ی قانون بسته بشود. همه‌ی مسئولین - چه مسئولین اجرائی، چه مسئولین قضائی و چه مسئولین قوه‌ی مقننه - در این جهت مسئولند. شفاف‌سازی، شرط اصلی این فسادستیزی است؛ باید شفاف‌سازی بشود، باید فضای رقابتی به‌وجود بیاید، باید فضای با ثبات به‌وجود بیاید.

10. دانش‌محوری

ما دانشمند و متخصص و شرکت‌های دانش‌بنیان و افراد مبتکر در کشور زیاد داریم؛ و این جزء مهم‌ترین زیرساخت‌های اقتصادی است در هر کشور؛ یعنی مهم‌ترین زیرساخت اقتصادی برای یک کشور، وجود نیروهای انسانی است. اگر چنانچه ما به این نکته که نکته‌ی دهم بود توجه کنیم، طبعاً چرخه‌ی علم تا ثروت مخصوصاً در بخش‌هایی که دارای مزیت هستند - به راه خواهد افتاد و امتداد پیدا خواهد کرد.

سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی ابلاغی از سوی مقام معظم رهبری

1. تأمین شرایط و فعال‌سازی کلیه امکانات و منابع مالی و سرمایه‌های انسانی و علمی کشور به منظور توسعه کارآفرینی و به حداکثر رساندن مشارکت آحاد جامعه در فعالیتهای اقتصادی با تسهیل و تشویق همکاری‌های جمعی و تأکید بر ارتقاء درآمد و نقش طبقات کم‌درآمد و متوسط.

2. پیشسازی اقتصاد دانش‌بنیان، پیاده‌سازی و اجرای نقشه جامع علمی کشور و ساماندهی نظام ملی نوآوری به منظور ارتقاء جایگاه جهانی کشور و افزایش سهم تولید و صادرات محصولات و خدمات دانش‌بنیان و دستیابی به رتبه اول اقتصاد دانش‌بنیان در منطقه.

3. محور قراردادن رشد بهره‌وری در اقتصاد با تقویت عوامل تولید، توانمندسازی نیروی کار، تقویت رقابت‌پذیری اقتصاد، ایجاد بستر رقابت بین مناطق و استان‌ها و به کارگیری ظرفیت و قابلیت‌های متنوع در جغرافیای مزیت‌های مناطق کشور.

4. استفاده از ظرفیت اجرای هدفمندسازی یارانه‌ها در جهت افزایش تولید، اشتغال و بهره‌وری، کاهش شدت انرژی و ارتقاء شاخص‌های عدالت اجتماعی.

5. سهم‌بری عادلانه عوامل در زنجیره تولید تا مصرف متناسب با نقش آنها در ایجاد ارزش، بویژه با افزایش سهم سرمایه انسانی از طریق ارتقاء آموزش، مهارت، خلاقیت، کارآفرینی و تجربه.

6. افزایش تولید داخلی نهاده‌ها و کالاهای اساسی (بویژه در اقلام وارداتی) و اولویت دادن به تولید محصولات و خدمات راهبردی و ایجاد تنوع در مبادی تأمین کالاهای وارداتی با هدف کاهش وابستگی به کشورهای محدود و خاص.

7. تأمین امنیت غذا و درمان و ایجاد ذخایر راهبردی با تأکید بر افزایش کمی و کیفی تولید مواد اولیه و کالا.

8. مدیریت مصرف با تأکید بر اجرای سیاست‌های کلی اصلاح الگوی مصرف و ترویج مصرف کالاهای داخلی همراه با برنامه‌ریزی برای ارتقاء کیفیت و رقابت‌پذیری در تولید.

9. اصلاح و تقویت همه‌جانبه نظام مالی کشور با هدف پاسخگویی به نیازهای اقتصاد ملی، ایجاد ثبات در اقتصاد ملی و پیشگامی در تقویت بخش واقعی.

10. حمایت همه جانبه هدفمند از صادرات کالاها و خدمات به تناسب ارزش افزوده و با خالص ارزآوری مثبت از طریق:

- تسهیل مقررات و گسترش مشوق‌های لازم.

- گسترش خدمات تجارت خارجی و ترانزیت و زیرساخت‌های مورد نیاز.

- تشویق سرمایه‌گذاری خارجی برای صادرات.

- برنامه‌ریزی تولید ملی متناسب با نیازهای صادراتی، شکل‌دهی بازارهای جدید و تنوع بخشی پیوندهای اقتصادی با کشورها به ویژه با کشورهای منطقه.
- استفاده از ساز و کار مبادلات تهاتری برای تسهیل مبادلات در صورت نیاز.
- ایجاد ثبات رویه و مقررات در مورد صادرات با هدف گسترش پایدار سهم ایران در بازارهای هدف.
- 11. توسعه حوزه عمل مناطق آزاد و ویژه اقتصادی کشور به منظور انتقال فناوری‌های پیشرفته، گسترش و تسهیل تولید، صادرات کالا و خدمات و تأمین نیازهای ضروری و منابع مالی از خارج.
- 12. افزایش قدرت مقاومت و کاهش آسیب‌پذیری اقتصاد کشور از طریق:
 - توسعه پیوندهای راهبردی و گسترش همکاری و مشارکت با کشورهای منطقه و جهان بویژه همسایگان.
 - استفاده از دیپلماسی در جهت حمایت از هدف‌های اقتصادی.
 - استفاده از ظرفیت‌های سازمان‌های بین‌المللی و منطقه‌ای.
- 13. مقابله با ضربه‌پذیری درآمد حاصل از صادرات نفت و گاز از طریق:
 - انتخاب مشتریان راهبردی.
 - ایجاد تنوع در روش‌های فروش.
 - مشارکت دادن بخش خصوصی در فروش.
 - افزایش صادرات گاز.
 - افزایش صادرات برق.
 - افزایش صادرات پتروشیمی.
 - افزایش صادرات فرآورده‌های نفتی.
- 14. افزایش ذخایر راهبردی نفت و گاز کشور به منظور اثرگذاری در بازار جهانی نفت و گاز و تأکید بر حفظ و توسعه ظرفیت‌های تولید نفت و گاز، بویژه در میدان مشترک.
- 15. افزایش ارزش افزوده از طریق تکمیل زنجیره ارزش صنعت نفت و گاز، توسعه تولید کالاهای دارای بازدهی بهینه (براساس شاخص شدت مصرف انرژی) و بالا بردن صادرات برق، محصولات پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی با تأکید بر برداشت صیانتی از منابع.
- 16. صرفه جویی در هزینه‌های عمومی کشور با تأکید بر تحول اساسی در ساختارها، منطقی‌سازی اندازه دولت و حذف دستگاه‌های موازی و غیرضرور و هزینه‌های زاید.
- 17. اصلاح نظام درآمدی دولت با افزایش سهم درآمدهای مالیاتی.
- 18. افزایش سالانه سهم صندوق توسعه ملی از منابع حاصل از صادرات نفت و گاز تا قطع وابستگی بودجه به نفت.
- 19. شفاف‌سازی اقتصاد و سالم‌سازی آن و جلوگیری از اقدامات، فعالیت‌ها و زمینه‌های فسادزا در حوزه‌های پولی، تجاری، ارزی و ...
- 20. تقویت فرهنگ جهادی در ایجاد ارزش افزوده، تولید ثروت، بهره‌وری، کارآفرینی، سرمایه‌گذاری و اشتغال مولد و اعطای نشان اقتصاد مقاومتی به اشخاص دارای خدمات برجسته در این زمینه.
- 21. تبیین ابعاد اقتصاد مقاومتی و گفتمان‌سازی آن بویژه در محیط‌های علمی، آموزشی و رسانه‌ای و تبدیل آن به گفتمان فراگیر و رایج ملی.
- 22. دولت مکلف است برای تحقق سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی با هماهنگ‌سازی و بسیج پویای همه امکانات کشور، اقدامات زیر را معمول دارد:
 - شناسایی و بکارگیری ظرفیت‌های علمی، فنی و اقتصادی برای دسترسی به توان آفندی و اقدامات مناسب.
 - رصد برنامه‌های تحریم و افزایش هزینه برای دشمن.
 - مدیریت مخاطرات اقتصادی از طریق تهیه طرح‌های واکنش هوشمند، فعال، سریع و به هنگام در برابر مخاطرات و اختلال‌های داخلی و خارجی.
- 23. شفاف و روان‌سازی نظام توزیع و قیمت‌گذاری و روزآمدسازی شیوه‌های نظارت بر بازار.
- 24. افزایش پوشش استاندارد برای کلیه محصولات داخلی و ترویج آن.

اقتصاد مقاومتی و نظام بانکی

در سالهای اخیر نظام بانکی کشور بعلت تحریم های موجود، تحولات عمده را پشت سر گذاشته است. با محدود شدن روابط بانکهای کشور با سایر کشورها، عملاً بسیاری از تبادلات مالی نظام بانکی را که نمی توان از راههای معمول و مرسوم انجام داد، از طرق دیگری در حال انجام است. پس از ابلاغ سیاستهای اقتصاد مقاومتی، بانک مرکزی در قالب سیاستهای پولی، اعتباری، ارزی و عملیات بانکی اقدامات لازم را در جهت عملیاتی نمودن سیاستهای مذکور را طراحی نموده و در حال عملیاتی نمودن آن می باشد. در این راستا موافقت شورای پول و اعتبار با هدف سرعت بخشیدن جهت خروج کشور از رکود اقتصادی و به منظور تامین مالی پروژه های زیربنایی و استفاده از تامین مالی بین المللی و همچنین استفاده از منابع صندوق توسعه ملی اخذ گردیده است. به این ترتیب در صورتی که پروژه ها و طرح ها از منظر بانک های عامل دارای توجیه فنی، اقتصادی و مالی باشند، از رعایت مقررات احتیاطی بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران (سقف های تعیین شده در آیین نامه تسهیلات و تعهدات کلان و آیین نامه تسهیلات و تعهدات اشخاص مرتبط) مستثنی می شوند. همچنین به منظور یاری رساندن به هموطنان آسیب دیده از حوادث غیر مترقبه و برای سرعت بخشیدن به ابلاغ مصوبات دولت در این زمینه، شورای پول و اعتبار با تعیین سقف های فردی برای تسهیلات حوادث غیر مترقبه توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و ابلاغ آن به بانک های عامل موافقت کرده است.

بطور کلی می توان محورهای کمک نظام بانکی به اقتصاد مقاومتی را در حوزه های زیر جستجو کرد:

- 1- تدوین قوانین و زیرساختهای لازم توسط بانک مرکزی
- 2- استفاده از ظرفیت های صندوق توسعه ملی
- 3- بکارگیری ظرفیت های نظام بانکی در حوزه شرکتهای دانش بنیان
- 4- بکارگیری ظرفیت نظام بانکی در ایجاد اشتغال مولد
- 5- کاهش مطالبات معوق و استفاده از ظرفیت های ایجاد شده در این خصوص
- 6- بکارگیری الگویی در کاهش هزینه ها و افزایش بهره وری نظام بانکی
- 7- طراحی خدمات و ابزارهای جدید (استفاده از ظرفیت های الگوی بانکداری جامع)

1- تدوین قوانین و زیرساختهای لازم توسط بانک مرکزی:

یکی از مشکلات بزرگ نظام بانکی در حال حاضر عدم وجود شفافیت در فعالیت بانکهای کشور می باشد. در حال حاضر سیاستهای پولی و بانکی کشور و نحوه تسهیلات دهی بانکها در کانالهای خاصی توسط بانک مرکزی بصورت سالیانه ابلاغ می گردد ولی به نحو صحیح و مناسبی انجام نمی شود. لذا نظارت تمام تسهیلات توسط مقام پولی و علی الخصوص نظارت بر بانکهای خصوصی جهت ارائه بخشی از منابع خود به فعالیت های مولد و تولیدی بسیار ضروری به نظر می رسد.

همچنین می بایست قوانین و مقررات و سازوکارهایی فراهم آید تا بانکها از انجام فعالیتهای سوداگرانه مانند خرید و فروش سکه، ارز، زمین و برج سازی و سایر فعالیت سوداگرانه منع شده تا شوک های وارده به اقتصاد کشور تشدید نگردد.

از بعد دیگر بانک مرکزی با تنظیم حجم نقدینگی، ثبات قیمتی و مهار تورم و ایجاد ثبات پایدار در نظام مالی می تواند از بروز فشار بر اقتصاد کشور جلوگیری نماید. همچنین در راستای بهبود شرایط نظام بانکی کشور، کاهش نسبت مطالبات غیرجاری و افزایش کفایت سرمایه بانکها و بطور کلی سالم سازی ترانزنامه بانکها از جمله اقدامات مهم در این زمینه می باشد.

2- استفاده از ظرفیت های صندوق توسعه ملی:

با توجه به انباشته شدن بدهی دولت به بانکها، بخشی از منابع نظام بانکی که می تواند صرف تولید و ایجاد اشتغال گردد. قابل استفاده نمی باشد. لذا استفاده از منابع صندوق توسعه ملی جهت تقویت توان بانکها می تواند در رفع این مشکل مورد توجه قرار گیرد. البته می بایست از توان بخش خصوصی نیز جهت اجرای طرح های عمرانی و همچنین ترغیب آحاد جامعه به سپرده گذاری جهت اجرای طرح های کشور نیز استفاده کرد.

3- بکارگیری ظرفیت نظام بانکی در ایجاد اشتغال مولد:

نظام بانکی کشور با حمایت از طرح های اقتصادی و اشتغال زا می باشند می تواند به افزایش تولید داخلی کشور کمک نماید. در این راستا نظام بانکی کشور می تواند از یک سو با تخصیص بخشی از منابع خود جهت کمک به سرمایه در گردش شرکتهای تولیدی و همچنین تاسیس شرکتهای جدید و از سوی دیگر با بکارگیری تمهیداتی جهت خرید کالاهای این شرکتهای (مانند اعطای کارت اعتباری خرید کالاهای ایرانی) می تواند به این بنگاهها کمک و از آنها حمایت نماید.

4- بکارگیری ظرفیت های نظام بانکی در حوزه شرکتهای دانش بنیان:

هم اکنون در حدود 3300 شرکت دانش بنیان در کشور وجود دارد که بعلت عدم وجود نظام تامین مالی مناسب در حال تعطیل شدن می باشند. نظام بانکی با بررسی نحوه تامین مالی و تعامل با شرکتهای دانش بنیان می توان بخشی از ظرفیت خود را به این شرکتهای اختصاص دهد. در این خصوص تشکیل صندوقهای سرمایه گذاری خطرپذیر نیز در دستور کار بازار سرمایه کشور قرار دارد که نظام بانکی می تواند با استفاده از ظرفیت ایجاد شده در بازار سرمایه کشور به تامین مالی این طرح ها که دارای ریسک بالایی هستند، کمک نماید. اقدام دیگر بازار سرمایه در این خصوص راه اندازی بازار دارایی فکری جهت حرکت به سوی اقتصاد دانش بنیان می باشد. مخاطبان اصلی این بازار را سرمایه های فکری نخبگان، مخترعان و صاحبان ایده می باشند، که در نهایت خروجی ایده و فکر آنها، محصولات مبتنی بر علم و فناوری های جدید می باشد. طبق آمارهای منتشر شده صادرات جهانی کالاهای با تکنولوژی پیشرفته حدود 20 برابر شده است و حدود 52 درصد صادرات صنعتی 169 کشور جهان مربوط به کالاهای با فناوری متوسط به بالا و حدود 19 درصد مربوط به

کالاهای با فناوری بالا می باشد. یعنی بطور کلی حدود 71 درصد صادرات این کشورها مبتنی بر علم و فناوری های جدید می باشد.

5- کاهش مطالبات معوق و استفاده از ظرفیت های ایجاد شده در این خصوص

در حال حاضر نظام بانکی کشور از افزایش بیش از حد مطالبات معوق و کاهش قدرت تسهیلات دهی رنج می برد. تقسیم بندی واقع بینانه بدهکاران و توجه به عوامل ارادی و غیرارادی که منجر به ایجاد بدهی و مطالبات معوق گردیده می تواند جهت وصول این مطالبات یاریگر نظام بانکی کشور باشد.

6- بکارگیری الگویی در کاهش هزینه ها و افزایش بهره وری نظام بانکی

کاهش هزینه های غیرضروری و بکارگیری از حداکثر توان نظام بانکی در راستای تولید و اشتغال و همچنین کاهش تسهیلات دهی به شرکتهای زیرمجموعه و تخصیص این منابع به شرکتهای تولیدی بخش خصوصی می تواند علاوه بر کاهش هزینه، سودآوری بالاتری برای نظام بانکی به ارمغان آورد.

7- طراحی خدمات و ابزارهای جدید (استفاده از ظرفیت های الگوی بانکداری جامع)

یکی از مشکلات نظام بانکی کشور مشابه بودن خدمات و محصولاتی است که به مشتریان عرضه می کنند. در این خصوص نظام بانکی کشور از یک سو بخش بندی مناسبی از مشتریان خود نداشته و از سوی دیگر برخورد یکسان و خدمات مشابهی به مشتریان عرضه می کند.

طرح یا الگوی بانکداری جامع که هم اکنون بخشی از بانکهای کشور به آن پرداخته اند می تواند در این زمینه راهگشا باشد. در این الگوی نوین بانکداری ضمن بخش بندی مشتریان به گروههای مشتری مشخص، خدمات ویژه و ابزارهای نوینی در اختیار مشتریان قرار می گیرد.

منابع

1 علیرضا جامی، حمیدرضا ایمانی مقدم، مجتبی تنها، 1391، راهبردهای افق روشن (با رویکردی بر اقتصاد مقاومتی)، انتشارات سخن گستر

2 مرتضی فیروز آبادی، مقاله اقتصاد مقاومتی و آسیب های امروز اقتصادی ایران

3 کمیته اقتصاد مقاومتی بانک ملت

<http://fa.wikipedia.org/wiki>

<http://www.tebyan.net/>

<http://resequconomy.ir>

بی

بی